

נר לשולחן שבת

יום כיפור

גליין 841 תשפ"ד

לע"נ רבי משה אשר קלוזינר ז"ל
ב"ד יוסף אלימלך ז"ל
גלב"ע ה' בתשרי תש"פ

לאהובי חתני, הרב המאור, גדול ומופלא, חריף ובקי, רבי יונה, אב"ד קהילת קאטא ... והנני להזהירך שלא תתענה ולא תסגף עצמך בטבילת מים צוננים בימים הקדושים הבאים עלינו לטובה, זולת ערב יום הכיפורים וערב ראש השנה, כי אין חפץ ה' בסיגופים יתרים ונייר נקרא 'חוטא' כידוע.

עיקר עבודתנו לה' תורה ותפילה, ורחמנא ליבא בעי. כה דברי אביכם אוהבכם הנאמן, הדרוש שלום תורתכם. הק' יהודא אסאד. (שו"ת "יהודה יעלה" חו"מ רכ"ט)

כוחן של "קבלות" בימים אלו

יש הבדל גדול בין עשיר הקונה כרטיס נסיעה לרכבת לבין עני: העשיר, כשצריך לנסוע לעיר וורשה קונה כרטיס מסע לכל הדרך, אבל העני קונה כרטיס לתחנה קרובה, שם הוא יורד מהרכבת, מקבץ נדבות וקונה כרטיס עד התחנה הבאה, כך הוא עושה שוב ושוב, עד שהוא מגיע אל מחוז חפצו.

נצייר לנו עני שקנה כרטיס מסע רק עד "פולסטנק", שם אין מקום ישוב, רק שדות ומטעים. אם ירד שם, הוא ישאר באמצע הדרך, במקום שהוא אין לו שום עצה ואפשרות לאסוף כסף.

כך נבין את ענין הקבלות בימים הנוראים. העשיר בדעת ובבחירה מקבל על עצמו קבלה על כל השנה להזהר בדברים שצריך להזהר בהם, או להיות זריז במה שצריך.

אבל העני בדעת, אין לו רוח לקבל קבלה כה ארוכה ומקבל על עצמו למספר חודשים. אבל בזה הוא דומה לאותו עני שקנה כרטיס רכבת עד "פולסטנק", כאן באמצע השנה אין זמן של תשובה, אין כאן ימים גדולים שיכולים להרימו ולהתעורר לקבל קבלה חזקה. אם כן נשאר באמצע הדרך בלי משען ומשענה.

יודע ה' דרך צדיקים, להם יש כרטיס מסע עד סוף הדרך - עד מחוז חפצו. אבל דרך רשעים תאבד, כי הרשע נשאר באמצע הדרך!

(תורת יצחק" - הגאון רבי יצחק וולדשטיין, מגדולי המוסר בנובהרדוק)

מה המשותף לדוד המלך ורבי יהושע בן קרח?

"ודוד עולה במעלה הזיתים ... והוא הולך יחף". אמרו כי אותו היום יום הכיפורים היה. (שמואל ב' ט"ו רבי יצחק אברבנאל - "שיח יצחק" יומא עז. ועיי"ש)

ראה אותו צדוקי "גוואה" שרבי יהושע בן קרח אינו נעל נעלים, לעג לו ... (שבת קנב). תמוה, איך יתכן שרבי יהושע הלך יחף, הרי ידוע (רש"י שבת קנט). שאין לך בזיון יותר מן ההולך יחף בשוק!?

ביאר המהרש"א, שמסתבר שזה היה ביום כיפור או בתשעה באב, שאסור בעילת סנדל. (שם. ויש לפלפל, אם כך מה טען הצדוקי כנגדו וח"ה)

היה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי אומר: אנשים בוכים בתפילות הימים הנוראים שלא במקום הנכון, הם בוכים באומרם "וסופו לעפר" וזה באמת לא נורא, הלא "אדם יסודו מעפר וסופו לעפר", המאזן שווה...

אלא יש לבכות כשאומרים "בנפשו יביא לחמו", שמבזבז את חלק אלוך ממעל בשביל לחם...

(מתיקות המועדים)

שבת שובה: מנהג ישראל שהחכם דורש בשבת זו. מלפנים בישראל היו בני הקהילה מפרקים ושואלים בדברי הרב תוך כדי דרשתו. הגאון הר"ש מניקלשבורג היה נוהג להציע את הסוגיה והשומעים היו מעלים ספקותיהם. פעם הגיעו סך כל הקושיות למאה ושלושים, והוא ברוב גאונותו תירץ הכל במהלך אחד!

והמכוון בזה שעם הארץ אשר ישב בדד וידום, מכיון שלא ידע מה קאמרי רבנן יבוש במעשיו, וישנה דרכיו לטובה לקבל עליו עול תורה... (כ"ק הרבי מקלויזנבורג - דרשת שבת שובה תשל"ח) ↓

ערב יום כיפור, אחר סעודה מפסקת - מדליקים נרות על שולחנם ועורכים השולחן כמו בשבת, משום דאיקרי שבת שבתון. (מרדכי) ואיני יודע מה מקום לעריכת שולחן ביום כיפורים!?! (ב"י או"ח תר"י)

והמנהג פשוט בינינו, אחרי הסעודה המפסקת בערב יום כיפור לערוך את השולחן במפה יפה ועורכים עליו ספרים הרבה במקום החלות, ומכסים אותם במפה כמו שמכסים את החלות בשבתות וימים טובים, ומניחים אותם כך עד מוצאי יום כיפור. והוא מנהג יפה ונכון עד מאד. ("מאמר מרדכי" או"ח תר"י ג')

"לקדוש ה' מנובד" זה יום הכיפורים, שאין בו לא אכילה ולא שתיה, כבדהו בכסות נקיה. (פסיקתא זוטרותא אמור, שאילנות דרב אחאי א')

לפני שהולכים לבית הכנסת, האב והאם מברכים את בניהם. (מט"א תרי"ט ב') כך היה נוהג אצל רבים מבני אשכנז. (מנהגי מהרי"צ הלוי) והנוסח שאנו מברכים "ישמך אלקים ... ומוסיפים את הנוסח הארוך "יהי רצון מלפני אבינו שבשמים ... " ("חיי אדם" כלל קמ"ד י"ט)

נהגו להדליק ריבוי נרות בבית הכנסת, דכתיב "באורים כבדו ה' - בפנסיא יקרוך", כיון שאין בו אכילה ושתיה, יש לכבדו בכל דברי כבוד. (רא"ש יומא ח' ט') אמר ה', הדליקו לפני נרות, כדי שאשמור נשמתכם המשוּלה לנו כי "נר ה' נשמת אדם". (אבודרהם תפילת יוה"כ פ') מה שנוהגים להדליק נרות הוא מנהג קדמון, כבר אמר זאת המן לאחשוורוש: 'בצומא רבה מדליקין נרות'. ("מחזיק ברכה" או"ח תר"י ג')

וזכור לטוב מור אבי זיע"א - הגה"צ רבי שלמן מוצפי - שהיה בוחר את הפרוכת היותר מכובדת, נקיה ולבנה לפרוש על ההיכל והתיבה ליום הכיפורים. והיה ממנה מי שיצחצח את המנורות בבית הכנסת אחת לאחת, וכל החלונות היו מנקים ומצחצחים היטב, שלא יהיה עליהם אפילו גרגר אחד של אבק. היה בית הכנסת מלא אורה ברוב פאר והדר.

את ספרי התורה היה מנקה מכל אבק ורוב, ולא היה מניח שום אדם שיעשה כן, אלא הוא בעצמו בידי הקדושות. ויותר משנה אחת ראיתיו שעלה על גבי ההיכל, שהיה גבוה שתי קומות אדם ומנקה אותו ומצחצחו לכבוד היום.

גם בביתו היה דואג שהכל יהיה נקי לכבוד היום הקדוש והנורא. ("קדוש בציון" ב' ל"ז ועיי"ש)

ליל יום הכיפורים: בסיום תפילת ערבית נוהגים כל הקהל ללמוד בצוותא משניות מסכת יומא כולה בחשק והתלהבות, ויכוון כי 'משנה' אותיות 'נשמה', והיום הזה הוא יום שכולו בבחינת נשמה ומתכפרת ונטהרת נשמתו על ידי כך.

גם יתבונן בעבודת היום המוזכרת, כי למחר צריך להבין מה שאומר בסדר העבודה. ויש שכתבו שהוא במקום קידוש וסעודת הלילה.

(קדוש בציון" ג' נ"ט עיי"ש)

לאחר סיימו תפילת מוסף, המנהג לשבת ולעסוק בתורה כמה שאפשר, ובפרט במאמרי חז"ל בתלמוד ובמדרש שנאמרו אודות רבי עקיבא, שנהרג היום, וראויה זכותו וזכות תורתו והריגתו שתגן בעדו להחתם בספר חיים טובים,

ומור אבי - רבי שלמן מוצפי - היה מאד מזרז את הציבור לשבת ולעסוק בדברי רבי עקיבא ובשבח מעשיו הטובים בשעה זו. ("קדוש בציון" ד' נ"ט ולומדים: ברכות סא. ערובין כא. נדרים מו. ג. מנחות כט: מכות כג: ועוד)

↑ **"שבת שובה"** - מנהג היה בישיבת "פורת יוסף", בשבת שובה כולם עולים לתורה. הסביר ראש הישיבה, הגאון רבי שלום כהן את טעם המנהג, כדי שכולם יזכו לעלות לתורה בימים הנוראים. מחמת טורח הציבור היו מוציאים כמה ספרי תורה לחדרים אחרים וקוראים בהם. ("דברי שלום" תשובות והנהגות עמ' ק")

מתורת הכהן הגדול הגאון רבי חכם שלום כהן, ראש ישיבת "פורת יוסף"

היה אומר רבינו שתשובה מאהבה לגברים היא בעיקר על ידי לימוד תורה. דבר זה כולל לא רק שלומד תורה בעצמו, אלא גם שכללם לאחרים, שזהו הסימן המובהק לאהבת ה'. (שם ט"ז ד')

באמת לשוב בתשובה מאהבה אין זה קשה כל כך, כי כאשר האדם מתבונן אפילו מעט בגודל אהבת הבורא אלינו, הרי שיכול מיד להתמלא באהבת ה', וממילא לבו מצטער על מה שחטא וציער לאבינו שבשמים וכך היא תשובה מאהבה.

והוסיף, שאם היה האדם מתבונן שאף על כל מה שחטא וקלקל, הקדוש ברוך הוא מרעיף עליו מתנות בלי גבול: בריאות, ילדים, פרנסה ועוד, אם כן איך אפשר שלא לאהוב את הקב"ה.

(דברי שלום" שיחות מועדים)

על פניו היתה ניכרת אימת הדין כבר מתחילת חודש אלול. כמה היה מעורר בשיחותיו על עומק הדין ועל הדרישה של הקב"ה מאיתנו בימים הגדולים האלה.

למרות זאת, באחד מהימים הללו ראה בחור שעל פניו ארשת פנים חמורה. רבינו גער בו: "אין ענין להיות בימים האלו בעצבות או במתח, הקב"ה לא רוצה צורה של עבודת ה' מתוך עצבות או מתח, אלא מתוך שמחה והתבוננות בעבודתו יתברך".

באמת שגם בזמנים האלה היה דואג בחוש הומור לשמח את האנשים. ("דברי שלום" תשובות והנהגות - פנינים)

פעם ניגש לאחד התלמידים והעיר לו על שהוא בוכה יותר מדי בתפילה בימים נוראים. אותו תלמיד תהה, הלא גם הרב בוכה! השיב לו רבינו בהגדרה נפלאה, צריך להתפלל לה', יש לזכור שבאים להתפלל ולא באים לבכות, ואילו אתה מגיע לבכות ולא להתפלל, רק אם נופלת על האדם בכיה, זה סימן טוב! (שם)

חכם שלום כהן היה נותן טעם בכל הענין של ערב יום הכיפורים והשמחה ששמחים בו.

אם אדם לא מכין עצמו ליום הכיפורים ונכנס ישר מהרחוב עם כל הזהומה, תהיה בלבו תחושת מעמסה, שזהו יום שמאריכים בו בתפילות, בסליחות, אין אוכל, אין שינה. כל היום רק חושב מתי תסתיים כבר התפילה... כל אכילתו המרובה בערב יום כיפור היתה רק כדי שלא יהיה רעב בתענית מחר.

אמנם, כאשר אדם נכנס ליום הקדוש עם הכנה כראוי, הוא מוכן לשלם על האכילה הזו סכום רב, אפילו חמישה זהובים, הרבה מהשווי האמיתי, כפי שמובא הסיפור בראשונים (טור או"ח תר"ד), הכל כדי לקיים מצות הבורא שציוונו לאכול ביום הזה, בודעו שמחר ימחל לו ה' על כל עוונותיו, ממילא כל מה שיש ביום הזה מלהיב אותו, כל מילה בתפילה נאמרת בהשתפכות, כל יום הכיפורים שלו הוא משהו אחר לגמרי. ("דברי שלום" שיחות מועדים)

מרגלא בפומיה, שבשמחה שאנו שמחים בערב יום כיפור ומרבים באכילה מתוך שמחה, עלינו לדעת שאנו מרוויחים שני דברים: האחד, זה שהאדם שמח על מחילת העוונות, זו ראייה שאיכפת לו, שהרי אם לא היה מודאג, על מה הוא שמח לאחר מכן, אלא בוודאי האדם שמח מפני שסוף סוף יש לו תקנה. זה מה שהקב"ה רוצה, שכאשר אדם נכשל בעבירה שזה יכאב לו ובכך ירצה לתקן את זה.

הדבר השני אותו אנו מרוויחים, כאשר אדם שמח בכך שהקב"ה מטהר אותו, זה עצמו מקרב אותו אליו יתברך, וזו תכלית יום הכיפורים, להתקרב לבורא יתברך. (שם)

רבינו רגיל היה לומר, שישתדל אדם שלא יהיה מי שיקפיד עליו, וכן הוא לא יקפיד על אף אדם, כמבואר ברמב"ם.

פעמים היו אנשים באים לבקש סליחה דרך בני ביתו, על שדיברו נגדו ומחמת כך ארעו להם דברים קשים, והיה רבינו משיב ואומר, שבוודאי דבר זה לא קשור אלי, משום שבכל לילה לפני השינה אני אומר נוסח "הריני מוחל וסולח" ומסיר מעלי כל קפידא וסולח לכולם סליחה גמורה.

ובכלל, היה מעורר את כל שומעי לקחו, שאין להקפיד על שום יהודי בשום דבר, ואף שיש כעס, תשתדלו לסלוח ולוותר. ומרגלא בפומיה, מהו העולם הזה בשביל לכעוס עליו!

בפרט היה מזהיר את הכהנים שמברכים "את עמו ישראל באהבה", שצריכים לבדוק בכל עת שהם ראויים לברך כל איש ישראל באהבה עצומה, ושלא תהיה להם טינה כלפי אף אחד.

אף על עצמו רגיל היה לספר, שפעם בצעירותו היה משיהו שהיכה אותו, כשעמד באמצע אוטובוס ולא התקדם פנימה בגלל שהיו שם נשים, ומסיבה זו כעס עליו אותו אדם והיכהו.

למחרת בבוקר, בתפילת שחרית ראה שהוא מתפלל איתו. בתחילה חשב לצאת לפני ברכת כהנים מבית הכנסת, מכיון שאם הוא כועס אינו יכול לברך "באהבה", אולם שוב נמלך וגמר בדעתו לוותר ולמחול ולסלוח ולא להקפיד עליו כלל.

והיה רגיל להזכיר בשיעוריו את דברי ה"שפת אמת" (יומא פז), שבערב יום הכיפורים אדם צריך לפייס את חברו, אפילו אם חברו הקפיד עליו שלא בצדק, שמכל מקום צריכים להתפייס. ("דברי שלום" תשובות והנהגות - פנינים)

הלכות - מתוך "דברי שלום" תשובות והנהגות (מפעל יבקשו מפיחה)

גם לענין סליחות טוב מעט כוונה מהרבות שלא כוונה, לכן בישיבה היו אומרים את הסליחות בבוקר, ועל פי הוראת רבינו היו מדלגים קטעים מסויימים. (א' ד' ועיי"ש סדרי העדיפות)

בערבי ראש השנה ויום כיפור אמר את הסליחות באשמורת, והיו מסיימים קרוב לעלות השחר. (א' כ')

אין צריך להקפיד שיעלה לסליחות מי שנתמלא זקנו, אף שבישיבה היו בחורים שנתמלא זקנם. (ג' א')

אין להנהיג ברבים לכוון בכוונת הרש"ש וכדומה. ואמר רבינו שאביו, המקובל רבי אפרים כהן זצוק"ל, התנגד מאד לאלו המכוונים בימים נוראים על פי כוונת הרש"ש, כיון שאם הם לא יודעים מבבלים את העולמות.

והוסיף, שאביו שמח מאד כאשר בשנת תש"ח התבטל מנין המכוונים בישיבת "פורת יוסף".

בכלל, רבינו נתרעם ואף מחה שבזמן האחרון הרבה מכוונים בציבור בבריתות וחופות, באומרו, שכל ימינו גדל עם המקובלים גדולי עולם ולא ראה ולא שמע שיעשו כאלו דברים ברבים! (ג' ד')

שליח ציבור ששכח לומר "המלך הקדוש" ונזכרו רק לאחר שמונה עשרה, אין לכהנים לישא שוב כפיהם. (י"ד ה' עיי"ש)

אישה שטעתה ואמרה "הא-ל הקדוש" צריכה לחזור לראש התפילה, כדין איש שטעה בתפילתו. (י"ד ו')

עדיף לקבל תוספת יום הכיפורים באמירה בפיו. (כ"א ג' עיי"ש)

מי שלא התפלל נעילה מחמת אונס, אין לו תשלומין לתפילה זו בתפילת ערבית של מוצאי יום הכיפורים. (ל' ד' ועיי"ש דעת פוסקי דורנו)